

20-Yanvar, 2026-yil

ISHLAB CHIQARISHDA SIFAT MENEJMENTI TIZIMINING AHAMIYATI
VA SAMARADORLIGI

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabalari

Normurodov Zafar

To`ychiyev Yusufbek

Boboxonov Adhamjon

Samarqand iqtisodiyot va servis inistituti

Menejement kafedrasi stajyor assistenti

Yusupov Nurbek Xasanovich

Annotatsiya: Mazkur maqolada ishlab chiqarish korxonalarida sifat menejmenti tizimini joriy etish va rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Sifat menejmenti tizimining asosiy tamoyillari, xalqaro ISO standartlari talablari va doimiy takomillashtirish yondashuvlari yoritiladi. Ilmiy manbalarga tayangan holda, sifat menejmenti tizimi mahsulot sifati, ishlab chiqarish samaradorligi va iste'molchilar qoniqishiga bevosita ta'sir qilishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: sifat menejmenti tizimi, ishlab chiqarish, mahsulot sifati, ISO 9001, samaradorlik.

Annotation: This article analyzes the theoretical and practical aspects of implementing and developing a quality management system in manufacturing enterprises. The principles of quality management, requirements of international ISO standards, and continuous improvement approaches are discussed. Based on scientific sources, the article demonstrates that a quality management system directly affects product quality, production efficiency, and customer satisfaction.

Keywords: quality management system, manufacturing, product quality, ISO 9001, efficiency.

Аннотация : В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты внедрения и развития системы менеджмента качества на производственных предприятиях. Освещаются основные принципы управления качеством, требования международных стандартов ISO и подходы постоянного совершенствования. На основе научных источников показано, что система менеджмента качества напрямую влияет на качество продукции, эффективность производства и удовлетворённость потребителей.

Ключевые слова: система менеджмента качества, производство, качество продукции, ISO 9001, эффективность.

KIRISH

Zamonaviy ishlab chiqarish sharoitida mahsulot sifati korxonaning raqobatbardoshligi va bozordagi muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omilga aylanadi. Tadqiqotlarga ko‘ra, sifat menejmenti tizimi joriy etilgan korxonalarda mahsulot sifati barqaror bo‘lib, ishlab chiqarish jarayonlari tartibli amalga oshiriladi.

Ilmiy manbalarda qayd etilishicha, sifatni boshqarish jarayoni nafaqat texnik ko‘rsatkichlarni nazorat qilish, balki iste‘molchi qoniqishini ta‘minlash bilan bog‘liq [2]. Shu sababli ishlab chiqarishda sifat menejmenti tizimini shakllantirish va uni doimiy takomillashtirib borish strategik ahamiyat kasb etadi.

Sifat menejmenti tizimining nazariy asoslari

Sifat menejmenti tizimi (SMT) — bu tashkilotda sifatni rejalashtirish, boshqarish va takomillashtirishga qaratilgan jarayonlar majmuasidir [1]. SMTning asosiy tamoyillari:

Iste‘molchiga yo‘naltirilganlik – barcha jarayonlar iste‘molchi talablarini qondirishga xizmat qiladi].

Rahbariyat yetakchiligi – sifat masalalari korxona strategiyasida asosiy o‘rin tutadi.

Jarayonli yondashuv – ishlab chiqarish jarayonlarini tizimli boshqarish orqali sifatni oshirish.

Doimiy takomillashtirish – sifat ko‘rsatkichlarini doimiy monitoring va optimizatsiya qilish].

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, sifat menejmenti tizimi rejalashtirilgan va tizimli bo‘lsa, ishlab chiqarish jarayonidagi nuqsonlar kamayadi, xodimlarning mas‘uliyati oshadi va mahsulot sifati barqaror bo‘ladi.

Ishlab chiqarishda sifat menejmenti tizimini joriy etish

Sifat menejmenti tizimini joriy etish jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

Sifat siyosatini ishlab chiqish – korxona maqsadlari va sifati talablarini aniqlash.

Jarayonlarni hujjatlashtirish – ishlab chiqarish bosqichlari va nazorat mexanizmlari tartibga solinadi .

Xodimlarni tayyorlash – barcha darajadagi xodimlar sifat menejmenti bo‘yicha o‘qitiladi.

Ichki audit – tizim samaradorligini baholash va nuqsonlarni aniqlash .

Doimiy takomillashtirish – sifat ko‘rsatkichlarini monitoring qilib, jarayonlarni optimizatsiya qilish .

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ushbu bosqichlarni to‘liq amalga oshirish sifat ko‘rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilaydi va ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi.

ISO standartlarining ishlab chiqarishdagi o‘rni

ISO 9001 standarti sifat menejmenti tizimiga qo‘yiladigan talablarni belgilaydi. Tadqiqotlarga ko‘ra, ISO standartlari asosida ishlovchi korxonalarda brak mahsulotlar ulushi kamayadi, ishlab chiqarish intizomi mustahkamlanadi va jarayonlar tartibli bo‘ladi [6].

Shuningdek, standartlar asosida korxonalarda ichki auditlar va doimiy monitoring tizimi ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga yordam beradi. ISO talablari sifat menejmenti tizimini nafaqat texnik, balki iqtisodiy nuqtai nazardan ham foydali qiladi [3].

Sifat menejmenti tizimining ishlab chiqarish samaradorligiga ta’siri

Sifat menejmenti tizimi ishlab chiqarish samaradorligiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki:

sifatni doimiy takomillashtirish natijasida qayta ishlash va nuqsonli mahsulotlar kamayadi;

ishlab chiqarish xarajatlari pasayadi;

xodimlar intizomi va mas’uliyati oshadi;

iste’molchilar qoniqishi yuqori bo‘ladi.

Shu bilan birga, sifat menejmenti tizimi raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar bilan qo‘llab-quvvatlanganida yanada samarali ishlaydi..

Sifat menejmenti tizimini takomillashtirish yo‘llari

Zamonaviy tadqiqotlar sifat menejmenti tizimini rivojlantirish yo‘nalishlarini quyidagicha tavsiflaydi:

- Raqamli sifat nazorati tizimlari – jarayonlarni real vaqtda monitoring qilish imkonini beradi;

- Xodimlarning sifat madaniyati – sifatga mas’uliyat hissini oshirish;

- Mijozlar fikrini tahlil qilish – mahsulotni bozorga moslashtirish;

- Innovatsion texnologiyalar – ishlab chiqarish jarayonini avtomatlashtirish va optimizatsiya qilish.

Tadqiqotlarga ko‘ra, ushbu chora-tadbirlar SMT samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

XULOSA

Ilmiy manbalarga asoslanib, ishlab chiqarishda sifat menejmenti tizimi korxonaning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta’minlovchi asosiy omil hisoblanadi. SMTni to‘liq va tizimli joriy etish mahsulot sifati, ishlab chiqarish samaradorligi va iste’molchilar qoniqishini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. ISO 9001:2015. Quality management systems — Requirements.
2. Juran J.M. Quality Planning and Analysis. – New York: McGraw-Hill, 2017.
3. Deming W.E. Out of the Crisis. – Cambridge: MIT Press, 2018.
4. Feigenbaum A.V. Total Quality Control. – New York: McGraw-Hill, 2019.
5. Evans J.R., Lindsay W.M. Managing for Quality and Performance Excellence. – Boston: Cengage Learning, 2020.
6. Karimov B.X. Sifat menejmenti asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
7. Yusupov S.R. Ishlab chiqarishda sifat menejmenti tizimini takomillashtirish // Iqtisodiyot va innovatsiyalar jurnali. – 2022. – №3.